

Návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů jednotných zemědělských družstev

(Odbor řízení archivnictví V Praze dne 11. srpna 1998, čj. AS/1-2868/98)

Zákonná úprava z roku 1990 ukončila činnost jednotných zemědělských družstev a zemědělské družstevnictví postavila na zcela jiný základ. Archiválie zaniklých nebo transformovaných jednotných zemědělských družstev, dokládající změny nejen v zemědělském podnikání, ale i změny celkového života české vesnice, tvoří po soustředění do státních okresních archivů a archivů měst uzavřené archivní fondy. Vzhledem k roztržičnosti spisové agendy družstev a nedostatečné péči, která byla spisové manipulaci družstev věnována, je obtížné stanovit jednoznačný postup pro zpracování fondů jednotných zemědělských družstev. Tento návod stanoví jen některé zásady pro pořádání a inventarizaci těchto mnohdy významných archivních fondů.

I. Příprava pořádání a inventarizace

- a) Před zahájením pořádání archivního fondu Jednotné zemědělské družstvo je nutno zjistit stupeň zachování a časový rozsah jeho archiválií, zejména těch, které určují vznik a zánik družstva. Nejsou-li o tom dochovány náležité doklady, je třeba v úvodu inventáře odkázat na písemnosti orgánu, který vznik JZD schvaloval, případně na písemnosti právního aktu uzavírajícího vznik družstva nebo na údaje z jiných archivních fondů či odvozené z literatury apod.
- b) Časový rozsah fondu je dán časovým určením jeho archiválií.
- c) Při stanovení fondu JZD je třeba přihlídnout k množství dochovaných archiválií. Velkou pozornost je třeba věnovat určování prior archivních fondů, jejichž původci byla JZD vzniklá sloučením a rozdělením družstev. Dbáme na to, aby se archivní fondy neúměrně netříštily, a proto při jejich vymezení volíme někdy zjednodušující a sjednocující postup.

II. Počátek a ukončení fondu

Vznik a zánik jednotného zemědělského družstva a tedy i počátek a konec archivního fondu tvořeny archiváliemi, které tyto časové mezníky provázejí, byl určen právními normami, které jsou uvedeny v příloze.

a) Vznik JZD založením

Archivář ověří, zda v dochovaných písemnostech jsou doklady dokumentující založení družstva.

Podle zákona č. 69/1949 Sb., o jednotných zemědělských družstvech, je datem vzniku JZD datum schválení jeho založení nadřízeným orgánem (Ústřední radou družstev - jejím okresním orgánem). Jednotná zemědělská družstva měla právní subjektivitu a byla členy Ústřední rady družstev.

Podle zákona č. 49/1959 Sb. vzniklo jednotné zemědělské družstvo dnem přijetí usnesení o založení družstva členskou schůzí, které bylo schváleno radou okresního národního výboru (srovnej též směrnici MZLVH o vypracování stanov jednotných zemědělských družstev, jejich potvrzování a registraci z roku 1959).

U jednotných zemědělských družstev, vzniklých podle zákona č. 122/1975 Sb. (§ 8, odst. d) a zákona č. 90/1988 Sb. (§ 11, odst. 2) je datem jejich založení datum zápisu do podnikového rejstříku, uzavírající předepsaný postup pro založení družstva.

Vznik družstva není vždy totožný s počátkem časového určení fondu (viz bod I.b). Rozhodující však je pro stanovení prior archivního fondu, které tvoří nerozdělitelné písemnosti právních předchůdců JZD, tzv. dílčích družstev (strojních, prádelních, vodních aj.) - "přetvořených nebo splynulých družstev" - a písemnosti přípravných výborů, jak ustanovil zákon č. 69/1949 Sb. (§ 5 a 6). Srovnej též nařízení ministra zemědělství ze dne 17. března 1949 č. 75/1949 Sb. (§ 1 a 2), kterým se provádí zákon o jednotných zemědělských družstvech.

Při založení jednotného zemědělského družstva nebyl vždy dodržen postup, který určoval zákon. V některých případech se ustavující schůze vůbec nekonala a přípravný výbor pouze požádal nadřízený orgán o schválení ustavení jednotného zemědělského družstva, někdy přípravný výbor

nevznikl a konala se pouze ustavující schůze družstva.

b) Vznik JZD sloučením

Při sloučení dvou nebo více zanikajících družstev vznikající družstvo obvykle přejímá jejich majetek, práva a povinnosti bez likvidace. Předepsaný postup při slučování družstev byl obdobný jako při vzniku družstev založením. Předpokladem jsou společné slučovací členské schůze slučovaných družstev a schválení vzniku nového družstva nadřízeným orgánem (zákon č. 69/1949 Sb., zákon č. 49/1959 Sb.). Podle zákona č. 122/1975 Sb. a zákona č. 90/1988 Sb. je družstvo považováno za právní subjekt dnem zápisu do podnikového rejstříku.

Součástí fondu jsou priora, tvořená nerozdělitelnými písemnostmi slučovaných družstev a písemnostmi družstev zaniklých sloučením, není-li účelné, aby tvořila samostatné archivní fondy (např. pro nízký stupeň jejich dochovanosti).

Přestože při sloučení družstev vzniká zápisem do podnikového rejstříku nové družstvo jako právní subjekt, není možno roztrhnout agendu, v níž jedno ze slučovaných družstev pokračovalo a která proto byla po sloučení družstev rozšířena. Z tohoto důvodu se doporučuje, aby toto družstvo, do něhož další slučovaná družstva vplynula, bylo považováno za družstvo přejímající. Archivní fond tvořený písemnostmi tohoto družstva pokračuje a rozšířen bude o priora tvořená nerozdělitelnými písemnostmi zaniklých družstev, dále o písemnosti, které z doby jejich činnosti vyřizovalo nově vzniklé družstvo a konečně o písemnosti zaniklých družstev, u nichž není účelné, aby tvořily samostatný archivní fond. Ostatní písemnosti, jež nejsou priority nově vzniklého družstva, vytvářejí - je-li to účelné - uzavřené archivní fondy.

Méně obvyklý případ může nastat tehdy, jestliže není pokračováno v agendě žádného z družstev tvořících nové JZD. Všechna družstva pak považujeme za přejímaná nově vzniklým družstvem, jehož písemnosti vytvoří nový archivní fond. Nevýhodou tohoto postupu však je, že dochází k nežádoucímu tříštění fondů.

c) JZD vzniklá rozdělením družstev

Samostatné archivní fondy tvoří archiválie nových družstev, jež vznikla rozdělením JZD a nabyla právní subjektivitu podle zákona č. 122/1975 Sb. a zákona č. 90/1988 Sb. po zápisu do podnikového rejstříku na základě usnesení členské schůze, souhlasu okresního národního výboru a vyjádření okresní zemědělské správy. Jestliže pokračují písemnosti rozdělovaného JZD v agendě jednoho z oddělených družstev, archivní fond jimi tvořený pokračuje s přihlédnutím k zachování vývojové kontinuity nově vzniklého právního subjektu s rozdělovaným družstvem.

d) Ukončení činnosti JZD

Pro vymezení fondu JZD je nutné určit ukončení činnosti jeho původce, které je rovněž určeno uvedenými právními normami.

Základním důvodem pro zánik JZD byla ztráta podmínek pro samostatné hospodaření, ovšem důvody mohly být i jiné (např. různé politické tlaky apod.). Do roku 1990 se připouštěla možnost zániku družstva pouze změnami jejich seskupení (svrchu uvedené sloučení nebo rozdělení družstev), nebo převzetím družstva státní zemědělskou organizací, tzn. likvidací majetku a převzetím práv a povinností družstva. Zákon č. 69/1949 Sb. neuvádí způsob zániku družstva. Podle § 9 tohoto zákona však měly stanovy družstva určit podrobnější předpisy o působnosti jednotného zemědělského družstva. Podle zákona č. 49/1959 Sb. muselo být usnesení členské schůze o zániku družstva schváleno radou okresního národního výboru. Na základě zákona č. 122/1975 Sb. a zákona č. 90/1988 Sb. je pro zánik směrodatné datum výmazu z podnikového rejstříku.

Zákon č. 162/1990 Sb., o zemědělském družstevnictví, zrušil zákon č. 90/1988 Sb. Podle § 44, odst. 1 tohoto zákona vytváří stát podmínky pro činnost družstva a tuto činnost reguluje obecně závaznými právními předpisy. Podle § 3, odst. 2 "družstvo může nabývat práv a zavazovat se ode dne zápisu do podnikového rejstříku", pro nějž je nutno, aby připojilo stanovy družstva a usnesení ustavující schůze. Zásahy státu do činnosti družstev tak byly omezeny a vznikla družstva s novým právním postavením, novými stanovami a řídicími orgány, z nichž nejvyšším je členská schůze. Družstva mohou zakládat družstevní podniky (§ 3), které jsou právními osobami hospodařícími s majetkem zakladatele a jsou podle zakladací listiny zapsány do podnikového rejstříku.

Písemnosti JZD měly být při likvidaci svých původců ohodnoceny ve skartačním řízení a archiválie předány k trvalému uložení do státních okresních archivů, případně archivů měst. Ve

spisovně nových družstevních organizací vzniklých podle zákona č. 162/1990 Sb. jen výjimečně zůstávají archiválie JZD, jimž v době, kdy proběhlo skartační řízení provázející likvidaci jednotného zemědělského družstva, neprošla ukládací lhůta. Státní okresní archiv, případně archiv města tyto archiválie eviduje a uzavře s novou organizací smlouvu o dočasném ponechání archiválií v její spisovně. Písemnosti skupiny "S", u nichž rovněž neproběhla skartační lhůta, nebyly po skartačním řízení zajištěny jednotným způsobem, do archivu se však nepřebírají.

V případě, že do archivu nebyly převzaty všechny archiválie vzniklé z činnosti družstva, není možno vyhotovit inventář archivního fondu. Vytváří se tedy pouze dílčí inventář fondu, je-li možno uzavřít některé registraturní období, nebo prozatímní inventární seznam. Archiválie pak považujeme za zpracované, nikoliv však za inventarizované.

III. Název archivního fondu

Při stanovení odpovídajících názvů archivního fondu postupujeme podle metodického návodu sekce archivní správy MV čj. AS/1-3565/97 ze 17. října 1997. Největší potíže budou s určením místa původce archivního fondu především proto, že postupně bylo upuštěno od zásady zákona č. 69/1949 Sb., § 4 ("... v každé obci založí zpravidla jen jedno družstvo"). Výjimky povolovalo ministerstvo zemědělství. Způsob tvorby názvů družstev byl tehdy určen: "Jednotné zemědělské družstvo v ...".

V procesu integrace obcí byla tato zásada opouštěna, neboť zároveň nedocházelo ke sloučení družstev nebo název družstva neodpovídal změnám, které nastaly po sloučení obcí. Při slučování družstev nové JZD přijímalo další doplňující název, který zpravidla odpovídá i zápisu v podnikovém rejstříku. V názvu archivního fondu se však uvádí pouze pro rozlišení, zahrnuje-li např. několik míst sloučených družstev. Tyto rozšiřující názvy se zapisují do rubriky č. 11 Evidenčního listu JAF. Bylo-li sídlo původce v jiném místě, než je uvedeno v jeho úředním názvu, převede se do nominativu a odděluje se čárkou (Jednotné zemědělské družstvo Mír Střílky se sídlem v Koryčanech = Jednotné zemědělské družstvo Mír Střílky, Koryčany).

IV. Pořádání a inventarizace archivního fondu

Po posouzení stavu písemností JZD, vymezení jejich fondové příslušnosti, stanovení prior a posterior přistoupíme k pořádání archivního fondu.

a) Zjistíme, zda v JZD byl užíván spisový plán a je-li možné a účelné obnovit původní spisovou manipulaci.

V JZD bylo používáno postupně několik centrálně vydaných spisových plánů, z nichž však ani jeden nepostihoval spisovou službu komplexně:

- stanovy jednotného zemědělského družstva z roku 1949, platné do roku 1953 neobsahovaly pokyny o spisové službě, vyřazování a ukládání písemností,
- spisovou službu neurčily ani Vzorové stanovy JZD z roku 1953, které platily do roku 1961, kdy byl vydán Vzorový pracovní řád jednotných zemědělských družstev a Vzorový jednací řád jednotných zemědělských družstev (Věstník MZLVH 1961, částka 41 a 42).

Směrnice a pokyny, vydané v následujících letech, jen obecně charakterizovaly význam účetních písemností a evidence majetku družstva (např. Vzor domácího pracovního řádu JZD 1957, Vzorové stanovy JZD 1959).

Směrnice pro vyřazování (skartaci) písemností v oboru působnosti ministerstva zemědělství (čj. 39.889/1960-02 ze 16. března 1960) se zabývá písemnostmi JZD v oddělení 12. Archiválie byly uvedeny v položce 1 až 3, 5 a 10. Tato směrnice nevyhovovala, neboť uváděla jen malou část písemností JZD a většina družstev ji nevyužívala. Jejich kladem však bylo, že při vyřazování písemností zdůraznila nutnou součinnost s příslušným archivním orgánem.

Pro vývoj spisové manipulace JZD byl důležitý Vzorový pracovní a jednací řád JZD, vydaný Ministerstvem zemědělství, lesního a vodního hospodářství 20. listopadu 1964 pod čj. 61039/64. Na stranách 27 až 30 je uveden i spisový a skartační řád JZD. Má 11 věcných skupin, členěných dále na podskupiny druhů písemností se skartačními znaky a ukládacími lhůtami.

Podle směrnice MZVŽ ČSR čj. 793/79-14 ze dne 10. srpna 1979, publikované ve věstníku MZVŽ ČSR, částka 9/79, byl vydán Skartační řád pro vyřazování písemností JZD, jehož přílohou byl

skartační řád a plán. Agenda byla dělena do čtyřadvaceti hlavních skupin a dále na podskupiny. Nevýhodou této normy bylo časté užívání skartačního znaku "V", a dále i to, že hesla nebyla blíže specifikována na jednotlivé typy písemností. Některé druhy agendy jsou uváděny nevyhovujícím způsobem. Jestliže však tato norma byla v JZD užívána, doporučujeme, aby byla při pořádání fondu využita a byly provedeny dílčí úpravy při hodnocení a řazení některých agend.

- b) Uvedené směrnice nezahrnují nové druhy písemností informační soustavy, vznikající zpracováním dat výpočetní technikou, na kterou družstva přecházela počátkem sedmdesátých let. Pro vyřazování takto vznikajících sestav nebyl zpracován upřesňující skartační předpis. Při jejich hodnocení vycházíme ze zásady, že nejde o nové typy dokumentů, ale pouze o jiný způsob zpracování údajů, který však může být v jednotlivých družstvech různý.

Většina těchto sestav obsahuje operativní krátkodobé, většinou nepřetržitě aktualizované soubory, jejichž údaje jsou obvykle v jiných dokumentech, např. v ročních zprávách, komplexních rozbořech aj. V archivním fondu ponecháváme pouze sumarizující soubory. K jejich využití bude nutno uschovat i organizací vydané a používané číselníky. Centrální číselníky nemusí totiž být přesnou pomůckou, často se obměňovaly v souvislosti se změnami techniky zpracování dat, programování, metodiky vykazování, někdy i podle okamžitých potřeb organizace. Zjistíme tedy, zda mezi písemnostmi družstva se dochovala technickoorganizační dokumentace související s vedením účetnictví formou sestav (citovaná směrnice z roku 1979, XV, 8), které budou podstatné pro zpřístupnění fondu formou inventáře.

Při hodnocení písemností, jež jsou výstupy ze strojné početní zpracování dat, vycházíme tedy ze skartačních směrnic, platných v době jejich vzniku, většinou ze směrnice z roku 1979 (V - statistika: 2 hospodářské rozbořy, 3 statistické výkazy s roční periodicitou, XV - účetnictví: 3 roční státní účetní výkazy). Ve spisovém a skartačním řádu pro JZD z roku 1964 jsou uvedeny v oddíle Hospodaření družstva a účetní evidence (roční účetní výkazy, rozbořy hospodaření a další).

Písemnosti informační soustavy ve formě výstupů strojné početní zpracování zařadíme v inventáři jako zvláštní oddíl. Jejich rozdělení podle čísel sestav jednotlivých subsystémů však není výhodné, neboť většina sestav je nearchivní povahy. Jejich výstupy nezařadíme mezi knihy ani v případě, že sestava je přímo nazvána např. hlavní kniha.

V. Sestavení inventáře

Při pořádání archivního fondu Jednotné zemědělské družstvo postupujeme podle Základních pravidel pro zpracování archivního materiálu (SAP 1960).

Archiválie rozdělíme na:

- 1) úřední knihy a ty na a) správní, b) evidenční; c) pamětní;
- 2) spisový materiál - a) registrurní pomůcky, b) spisy;
- 3) účetní materiál (písemnosti informační soustavy - a) knihy, b) písemnosti aktové povahy, výběr sestav zpracovaných výpočetní technikou).
- 4) ostatní (mapy, plány, propagační materiál aj.).

K tomuto rozdělení nepřistoupíme v případě, že to neumožňuje vnější forma zachovaných archiválií a došlo-li by tím k jejich nezdůvodnitelnému rozčlenění do několika inventárních a evidenčních jednotek.

1) Úřední knihy:

- 1a) Správní knihy: knihy zápisů členských schůzí (stanovy JZD z roku 1959 rozeznávaly valnou hromadu a členské schůze, později se konaly jen členské schůze), knihy zápisů výročních členských schůzí, knihy zápisů ze schůzí představenstva, knihy zápisů ze sborů zástupců, knihy zápisů z jednání hospodářského (technického) vedení, knihy zápisů ze schůzí různých komisí, knihy zápisů z pracovních porad (po výběru), knihy zápisů ze střediskových schůzí (po výběru), a jiné.
- 1b) Evidenční knihy: knihy evidence členů JZD, knihy pozemků - bloků (agrotechnické údaje o půdě, ošetření půdy a výnosech podle jednotlivých honů), knihy evidence hospodářských strojů, knihy evidence zvířat, a další.

1c) Pamětní knihy - obvykle zařazované na začátek fondu.

2) Spisový materiál:

Při pořádání spisů zvážíme, zda je účelné použít některý spisový plán užívaný v JZD, aby tak bylo možno využít dochované registraturní pomůcky. Vzhledem k tomu, že ve většině případů nebude možno původní ukládací systém obnovit, přistupujeme ke zpracování fondu podle uměle vytvořeného ukládacího systému. Doporučujeme, aby vycházel z kombinace skartačního řádu z roku 1964 a spisového plánu z roku 1979:

2a) vedení družstva (ve spisovém plánu z roku 1979 vedení, právní agenda)

- podklady pro jednání členské schůze
- podklady pro jednání schůze představenstva apod.
- stanovy JZD
- organizační řád, pracovní řád, jednací řády, prémiové a provozní řády aj.
- pokyny a směrnice nadřízených orgánů
- kolektivní smlouvy, patronátní smlouvy aj.
- smlouvy a právní doklady (zejména o založení družstva)
- výpisy z podnikového rejstříku, podklady pro zápis do podnikového rejstříku
- zápisy o převzetí živého a mrtvého inventáře (vnosové karty), protokoly o vyrovnání s vystoupivšími členy - prověrky a kontroly (zprávy o výsledku revizí a kontrol)
- závažná korespondence (členěná podle spisového plánu, případně podle jednotlivých úseků činnosti družstva)
- písemnosti o spisové manipulaci

2b) členové a zaměstnanci družstva (osobní spisy a mzdové listy se do archivu nepřebírají)

- evidence družstevníků
- těžké a smrtelné úrazy
- stížnosti a podněty družstevníků (po výběru)

2c) hospodaření družstva (směrnice z roku 1979, IV)., koncepce a zásadní písemnosti (studie o rozvoji družstva, zprávy o hospodaření družstva)

- pasporty družstva
- rostlinná výroba (HTÚP), evidence půdy, rozborů půdy, meliorace apod.
- živočišná výroba
- přidružená výroba
- investiční výstavba, evidence budov apod. (ukládací lhůta stavební dokumentace se počítá od zániku stavby)
- živelní pohromy apod.
- jiné okruhy činnosti

3) Účetní materiál:

3a) účetní knihy - hlavní knihy

- účetní deníky
- pokladní knihy.
- knihy investic
- knihy evidence pracovních jednotek

Deníky bývají vedeny buď formou postupných zápisů nebo častěji způsobem tzv. tabelárních deníků. V případě, že jsou pro účetní rok dochovány paralelně hlavní knihy, účetní a pokladní deníky, je možno vyskartovat pokladní knihu. U prvních dvou typů písemností je třeba posoudit obsažnost a sdílňost jednotlivých zápisů (tj. textového popisu účetních položek).

V případech, kdy je textová část v obou knihách shodná (tj. položky v hlavní knize jsou

rozepsány), ponecháme pouze hlavní knihu, v ostatních případech zachováme obě knihy (tj. hlavní knihu a účetní deník).

Od počátku šedesátých let vedla družstva hlavní knihy na volných listech. Jednotlivé oddíly hlavní knihy byly rozlišeny barevnými proužky. Deník měl podobu zběžného průpisového elaborátu, jeho archivní hodnotu značně snižuje špatná kvalita záznamů.

Knihy evidence pracovních jednotek zachováváme především tehdy, doplní-li obsahově skupinu evidenčních knih.

3b) účetní písemnosti aktové povahy

- dlouhodobé plány (pětiletý plán, celoroční výrobně finanční plán)
- roční rozvahy a obrátové předvahy
- rozpočet, zásadní doklady o jeho čerpání (úvěry, závazky a pohledávky)
- účetní výkazy (roční) a bilance
- generální inventura
- statistika (směrnice z roku 1979, V), roční statistické výkazy - analytické tabulky
- vybrané dílčí výkazy a přehledy tvořené narůstajícím způsobem za poslední měsíc v účetním roce
- ceníky, dokumentace vlastních výrobků

Jsou-li účetní písemnosti tvořeny výstupy z výpočetní techniky, zařazujeme je do inventáře jako samostatnou skupinu.

Celoroční rozbor hospodaření (komplexní ekonomický rozbor, roční výkaz zemědělského podniku) obsahuje hlavní údaje dílčích statistických výkazů a účetních sestav. Jsou to např. roční inventury majetku, analytické tabulky a přehledy. Statistická hlášení sledující jednotlivá odvětví činnosti družstva, mechanizaci, pracovní síly, odesílané okresním oddělením Českého statistického úřadu a Okresní zemědělské výrobní správě je třeba posoudit tak, aby byly vyloučeny duplicity. Při vyřazování těchto písemností je však třeba postupovat velmi obezřetně, aby tím nedošlo k narušení jejich vnitřních vazeb.

Dílčí statistické výkazy byly tvořeny měsíčně nebo čtvrtletně narůstajícím způsobem. Do archivního fondu proto zařadíme pouze výkazy vybraných sestav za poslední měsíc účetního roku, případně za čtvrté čtvrtletí. Ze sestav subsystému Základních prostředků má význam přehled Základních prostředků podle tříd a oborů (za poslední měsíc účetního roku nebo čtvrté čtvrtletí, není-li tvořen celoročně), který nahrazuje roční inventuru. Uvedeny jsou v něm družstevní budovy, strojové vybavení s oceněním a změnami nastalými během roku. Ze subsystému Účetnictví a výroba ve fondu necháme sestavu Hlavní kniha a sestavu Obrátová předvaha, jež zahrnuje mj. všechny náklady za celý rok vedené rovněž narůstajícím způsobem, takže ve fondu ponecháváme opět pouze výstupy za poslední měsíc účetního roku. Sestavu Pohyb vybraných zásob většinou vyřadíme, neboť její údaje jsou obsaženy v celoročním rozboru. Sestavu Obrátová soupiska zvířat ponecháme ve fondu pouze v případě, obsahuje-li kategorie zvířat, které nejsou v celoročních výkazech. Písemnosti subsystému Zásoby jsou většinou nearchivní povahy. Takto posoudíme i sestavu Rozbor nákladů na výkony za podnik a další sestavy subsystému Účetnictví a výroba. Ze subsystému Pracovní síly ponecháme sestavu za poslední měsíc účetního roku a zvážíme, zda pro fond má význam sestava Rozbor mezd dle profesí za podnik, opět sestavovaná narůstajícím způsobem, která doplní shrnující údaje o počtu pracovníků (členů a zaměstnanců) v celoročním rozboru, případně i další sestavy, doplňující celkové údaje sestavy Rozbor mzdových nákladů podle práce a výkonu a jiné.

4) Ostatní:

4a) mapy a plány, netvoří-li součást spisů,

4b) dokumentace života družstva, audiovizuální dokumenty, drobné tisky (družstevní zpravodaj) apod.

Právní normy

Zákon č. 69/1949 Sb., o jednotných zemědělských družstvech

Nařízení ministra zemědělství č. 75/1949 Sb. ze dne 17. března 1949, kterým se provádí zákon o jednotných zemědělských družstvech

Zákon č. 49/1959 Sb., o jednotných zemědělských družstvech

Zákon č. 122/1975 Sb., o zemědělském družstevnictví

Zákon č. 90/1988 Sb., o zemědělském družstevnictví

Zákon č. 162/1990 Sb., o zemědělském družstevnictví

Vzorové normy a skartační směrnice

Vzor domácího pracovního řádu JZD čj. 431-128768/1957 ze dne 3.6. 1957, Věstník MZLVH, částka 24/1957

Směrnice MZLVH pro vyřazování (skartaci) písemností v oboru působnosti ministerstva zemědělství ze 16. března 1960 čj. 39.889/1960-02

Vzorový pracovní řád jednotných zemědělských družstev a vzorový jednací řád jednotných zemědělských družstev, Věstník MZLVH 1961, částka 41 a 42 (vydán též formou brožury). Doplněk je ve Věstníku MZLVH 1961, částka 79/1962

Vzorové stanovy JZD s doplňky a změnami, schválenými VI. celostátním sjezdem jednotných zemědělských družstev dne 26. dubna 1961 a vládou ČSSR dne 17. června 1964

Vzorový pracovní a jednací řád JZD MZLVH čj. 61039/1964 ze dne 20. listopadu 1964 (spisový a skartační řád pro JZD v příloze)

Směrnice MVZ ČSR čj. 793/79-14 ze dne 10. srpna 1979, publikovaná ve věstníku MVZ ČSR, částka 9/79, kterou se vydává skartační řád pro vyřazování písemností JZD

Literatura:

Prvotní evidence v JZD, Svépomoc 1963

Plán oběhu dokladů prvotní evidence JZD, Svépomoc 1964

Zásady pro zpracování archiválií vzniklých z činnosti socialistických hospodářských organizací, AS MV 1979

Cekota, V.: Organizační vývoj jednotných zemědělských družstev a jejich spisové služby. In: I. Severomoravské archivní sympozium, Opava 1980, s. 213-264

Hartlová, Z.: K zpracování fondů jednotných zemědělských družstev na Olomoucku. In: Okresní archiv v Olomouci 1991, s. 15-38.

Při sestavování návodu bylo použito rukopisu PhDr. Ladislava Baletky "Poznámky ke zpracování fondů JZD" z 11.9. 1997.